

บทนำ

กิจกรรมทางการเกษตรโดยทั่วไปเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนต่ำ แต่ยาสูบเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่ให้ผลตอบแทนต่อไร่สูงกว่าพืชหลายชนิด (มิ่งสวรรค์ ชาวสอาด, 2526) ในขณะที่ยวกันยังก่อให้เกิดการจ้างงานมากด้วย เพราะยาสูบมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมากมายหลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การเพาะกล้า การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวใบยาสด การเสียบหรือร้อยใบยา การบ่ม การคัดเกรด รวมทั้งการบรรจุหีบห่อ ซึ่งจะเห็นได้ว่า เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนในระดับไร่มาแล้วยังมีกิจกรรมต่อเนื่องไปอีกหลายเดือน เพราะมีการบ่มใบยา เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งแตกต่างจากพืชเศรษฐกิจอื่นๆ เมื่อมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วก็ถือว่าสิ้นสุดขบวนการผลิตในระดับไร่แล้ว แต่ยาสูบยังผ่านการบ่มในระดับไร่เพื่อเปลี่ยนใบยาสดให้เป็นใบยาแห้งเสียก่อน ดังนั้นการผลิตยาสูบจึงนับว่าสามารถก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในระดับไร่สูงกว่าพืชอื่นๆ

ลักษณะการผลิตใบยาแห้งของไทยมี 2 ระบบคือ ระบบตลาดข้อตกลง (ระบบโรงบ่ม) และระบบชาวไร่บ่มเอง กิจกรรมเกี่ยวกับยาสูบในประเทศไทยนั้นนับว่าเป็นประเทศหนึ่งในสี่ประเทศในโลกที่มีระบบตลาดข้อตกลงซึ่งอีก 3 ประเทศได้แก่ ชิลี เอธิโอเปีย และ มาเลเซีย สาเหตุที่ประเทศไทยมีระบบตลาดข้อตกลง เพราะกิจการยาสูบของไทยนั้นวางรากฐานโดยบริษัทใบยาสูบอังกฤษ-อเมริกัน (B.A.T) ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มใช้ระบบนี้ในประเทศอินเดียซึ่งในขณะนั้นเป็นอาณานิคมของอังกฤษ (ยาสูบสยาม, 2518) ในระบบตลาดข้อตกลงนี้ ผู้บ่มจะจัดตั้งโรงบ่มขึ้นแล้วมีการทำสัญญาผูกพันกันระหว่างผู้บ่มกับชาวไร่ยาสดที่เป็นลูกไร่ของตน โดยทางผู้บ่มจะเป็นผู้จัดหาเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เงินทุน ฯลฯ ตลอดจนคำแนะนำทางด้านวิชาการในการผลิตให้แก่ชาวไร่ โดยที่ชาวไร่จะต้องนำใบยาสดที่ผลิตได้มาขายให้แก่ผู้บ่มตามข้อตกลงที่ให้ไว้แก่กัน ใบยาสดที่ผู้บ่มรับซื้อไว้จะถูกนำมาบ่มเป็นใบยาแห้ง ผู้บ่มที่มีโควตาส่งใบยาแห้งให้โรงงานยาสูบนี้เรียกว่า ผู้บ่มอิสระ

สำหรับ ระบบชาวไร่บ่มเอง นั้น ในระบบนี้ชาวไร่จะทำหน้าที่ผลิตใบยาสดและบ่มใบยาด้วยตนเอง ชาวไร่บ่มเองนี้แต่เดิมเป็นลูกไร่ของสถานีบ่มใบยาของโรงงานยาสูบ โดยทำหน้าที่ผลิตใบยาสด แล้วนำไปขายให้แก่สถานีบ่มใบยาของโรงงานยาสูบและทางสถานีจะบ่มเป็นใบยาแห้ง

นำส่งแก่โรงงานยาสูบต่อไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 โรงงานยาสูบมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกไร่ของสถานีทำการบ่มใบยาเอง โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายไร่ของสถานีเป็นผู้จ่ายเมล็ดพันธุ์ตลอดจนให้คำแนะนำทางด้านเทคโนโลยีและวิธีการบ่ม โดยโรงงานยาสูบจัดสรรโคเวต้าใบยาแห้งให้ และหลังจากสถานีบ่มใบยาของโรงงานยาสูบได้เลิกทำการบ่มใบยาตั้งแต่ฤดูกาลผลิตปี 2521/2522 โรงงานยาสูบก็ได้โอนโคเวต้าใบยาแห้งทั้งหมดให้แก่ชาวไร่บ่มเอง แต่โคเวต้าใบยาแห้งที่โรงงานยาสูบจัดสรรให้แก่ชาวไร่บ่มเองแต่ละครอบครัวยังมีจำนวนน้อย ดังนั้นชาวไร่บ่มเองจึงได้รับอนุญาตให้มีเตาบ่มได้ครอบครัวละ 1 เต่า ซึ่งจะผลิตใบยาแห้งได้ 1,200 - 1,500 กิโลกรัม แต่อาจขอเพิ่มโคเวต้าได้แต่ต้องไม่เกิน 2,400 กิโลกรัม (2 เต่า) ระบบชาวไร่บ่มเองนี้จึงมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว เพราะในระบบนี้ชาวไร่จะเป็นผู้ดำเนินการผลิตเองทั้งหมด ตั้งแต่การเพาะกล้าจนถึงการบ่ม ดังนั้นจึงมีการใช้แรงงานในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีมีการจ้างแรงงานช่วยในบางขั้นตอนการผลิต ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตยาสูบเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจึงใช้แรงงานในการผลิตมาก ดังนั้นจึงก่อให้เกิดการจ้างงานในระดับท้องถิ่น ทำให้ชาวบ้านมีงานทำ นอกจากนี้ยังทำให้ชาวไร่บ่มเองมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการบ่มใบยา จึงเป็นการช่วยเหลือชาวไร่ยาสูบให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

แต่ก็ปรากฏว่า ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2526 เป็นต้นมา สถานการณ์การค้าใบยาสูบของไทยได้ซบเซามาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะซบเซาต่อไปอีกในอนาคต ทั้งนี้เป็นเพราะมีการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่และการรณรงค์นี้เริ่มได้ผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่พัฒนาแล้ว ตั้งแต่ฤดูกาลผลิต 2525/26 เป็นต้นมา ผลผลิตใบยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียของไทยได้ลดลงตลอด ทั้งนี้เพราะชาวไร่ยาสูบได้ลดพื้นที่เพาะปลูกลง บางรายเลิกปลูกยาสูบ ถ้าหากสถานการณ์การผลิตใบยาสูบของไทยยังคงเป็นแบบนี้ไปเรื่อยๆย่อมกระทบกระเทือนต่อชาวไร่ที่ปลูกยาสูบ เพราะชาวไร่ที่มีประสิทธิภาพในการผลิตเท่านั้นที่จะยังคงดำเนินการผลิตอยู่ได้ ส่วนชาวไร่รายได้ที่ด้อยประสิทธิภาพในการผลิตก็จำเป็นต้องออกจากระบบการผลิต เนื่องจากการผลิตยาสูบจะต้องผ่านขบวนการบ่มเพื่อให้ใบยาสดเปลี่ยนเป็นใบยาแห้ง ดังนั้นในการศึกษาประสิทธิภาพการผลิตจึงต้องศึกษาทั้งประสิทธิภาพการผลิตใบยาสดและใบยาแห้ง เพราะการศึกษาประสิทธิภาพการผลิตของชาวไร่ยาสูบจะช่วยให้ทราบถึงระดับการผลิตใบยาของชาวไร่ยาสูบ ซึ่งจะ เป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ให้แก่หน่วยงานรัฐบาลในการส่งเสริมกิจการยาสูบให้ดำรงอยู่ต่อไปได้

ดังนั้นระบบชาวไร่ตนเองในประเทศไทยจึงเป็นระบบที่น่าสนใจและน่าที่จะศึกษา เนื่องจากเป็นระบบสากลที่เกือบทุกประเทศผู้ผลิตใบยาสูบใช้ แต่ความรู้เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจของชาวไร่ตนเองยังไม่มีผู้ใดศึกษาอย่างถ่องแท้ จึงควรที่จะได้มีการศึกษาเพื่อจะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานรัฐบาล ในการส่งเสริมกิจการยาสูบและชาวไร่ยาสูบต่อไป

วิทยานิพนธ์นี้จะทำการศึกษาในเรื่องระบบเศรษฐกิจยาสูบ ศึกษาเฉพาะกรณีชาวไร่ตนเอง ในเขตที่ราบลุ่มเชียงใหม่-ลำพูน ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักด้วยกัน 3 ข้อคือ

1. เพื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการ และ โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจของชาวไร่ตนเองแบบเจาะลึก
2. เพื่อศึกษาการตลาดของชาวไร่ตนเอง
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการผลิตใบยาสูบของชาวไร่ตนเอง

อนึ่ง การจัดลำดับหัวข้อเรื่องในวิทยานิพนธ์ต่อไปนี้มีดังนี้คือ

บทที่ 1 เป็นการกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาและวัตถุประสงค์ในการศึกษารั้งนี้

บทที่ 2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและระเบียบวิธีวิจัย โดยกล่าวถึง ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนและรายได้ การจ้างแรงงานและการใช้แรงงาน การตลาด และ ประสิทธิภาพการผลิต สำหรับระเบียบวิธีวิจัยจะกล่าวถึง การวิเคราะห์ข้อมูล แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา สมมติฐานในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา ตลอดจนกลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

บทที่ 3 วิวัฒนาการและโครงสร้างของระบบชาวไร่ตนเอง โดยกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของชาวไร่ตนเอง ซึ่งได้แก่ สมาชิกในครัวเรือน การศึกษา ลักษณะการประกอบอาชีพ ขนาดของฟาร์ม การใช้แรงงานและการจ้างแรงงานของชาวไร่ตนเอง การเลือกปลูกพืชฤดูแล้งและพืชฤดูฝน และรายได้ของครัวเรือน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง ประเภทของชาวไร่ตนเอง การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ การตัดสินใจเลือกฤดูกาลปลูกยาสูบ การตัดสินใจปลูกยาสูบ ตลอดจนระบบการปลูกพืชของชาวไร่ตนเอง และการใช้เตาต้ม

บทที่ 4 การตลาด โดยกล่าวถึง การจัดสรรโควตาใบยาแห้ง วิธีการตลาด คลัง
สินค้า สินเชื่อ ข้าราชการตลาด การขนส่ง และการจัดชั้นคุณภาพและมาตรฐานสินค้า นอก
จากนี้ยังได้กล่าวถึง การซื้อขายโควตาด้วย

บทที่ 5 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ โดยใช้การประมาณการฟังก์ชันพรมแดนการผลิต
เพื่อหาประสิทธิภาพทางเทคนิค และหาดัชนีประสิทธิภาพทางเทคนิคของการผลิตใบยาสดและใบยา
แห้ง และทำการทดสอบสมมติฐานด้วย

บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved